

Sygn. akt III KS 5/23

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **M. S.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 244 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 244 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,
w przedmiocie skargi obrońcy na wyrok kasatoryjny
Sądu Okręgowego w Szczecinie
z 26 października 2022 r., sygn. akt IV Ka 1370/22,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Goleniowie
z dnia 30 maja 2022 r., sygn. akt II K 1077/21,
w kwestii wyłączenia sędziego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 23 lutego 2023 r. wniosku obrońcy oskarżonego,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. i art. 6 ust. 1 Konwencji
o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia
4 listopada 1950 r.,

postanowił:

wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego Igora Zgolińskiego od rozpoznania sprawy o sygnaturze akt III KS 5/23 ze skargi obrońcy na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego w Szczecinie z 26 października 2022 r., sygn. akt IV Ka 1370/22.

UZASADNIENIE

W postępowaniu prowadzonym przed Sądem Najwyższym na podstawie przepisów rozdziału 55a k.p.k., zainicjowanym skargą obrońcy oskarżonego na

wyrok kasacyjny Sądu Okręgowego w Szczecinie z 26 października 2022 r., sygn. akt IV Ka 1370/22, uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 30 maja 2022 r., sygn. akt II K 1077/21, obrońca oskarżonego M.S. złożył wniosek o wyłączenie wylosowanego do jej rozpoznania sędziego Sądu Najwyższego Igora Zgolińskiego.

Opierając skargę o przepisy art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (dalej: EKPCz) obrońca podniósł, że skład orzekający z udziałem tego sędziego nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Obrońca powołał się na dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, jak również na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* interpretujący standard „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz, gdzie wskazano, że udział w procesie powoływania w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa, w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) powoduje, że skład orzekający, którego członkiem jest osoba tak powołana na urząd sędziego, nie stanowi w konkretnej sprawie niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz. Autor wniosku podniósł, że częściowo przedmiotem zarzutów podniesionych w skardze jest procedura powoływania sędziego Sądu Okręgowego w Szczecinie na to stanowisko przez KRS w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 roku. W takim przypadku wątpliwości budzi rozpoznanie tego zarzutu przez sędziego Sądu Najwyższego powołanego również przez KRS w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 roku. W ocenie oskarżonego może to naruszać sedno zakazu *nemo iudex in causa sua*, ponieważ okoliczności poddane badaniu w tym postępowaniu, dotyczą także członka składu orzekającego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy okazał się uzasadniony.

Pole ochrony przewidziane przepisem art. 41 k.p.k. ustanawiającym instytucję *iudex suspectus* jest szerokie, co oznacza, że regulacja ta stanowi również instrument zapewnienia stronie postępowania karnego dostępu do

niezależnego i bezstronnego sądu. Zakresem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 EKPCz objęto także i takie przypadki, kiedy sędzia Sądu Najwyższego, który brał udział w procedurze powołania na stanowisko Sędziego z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) musiałby zarazem – jako członek składu orzekającego wyznaczonego do rozpoznania skargi na wyrok kasatoryjny – wypowiadać się odnośnie do ewentualnych konsekwencji brania udziału w składzie, który wydał zaskarżony wyrok sędziego, pod adresem którego formułowane są analogiczne wątpliwości wynikające z przebiegu procedury nominacyjnej przez wspomnianą KRS, obszernie omówione w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I - 4110 - 1/20. Pogląd ten, wypracowany na kanwie postępowania kasacyjnego można obecnie uznać za ugruntowany w praktyce orzeczniczej Izby Karnej Sądu Najwyższego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27.07.2021 r., II KO 36/21; z 3.11.2021 r., IV KO 86/21; z 28.02.2022 r., II KO 16/22; z 17.03.2022 r., II KO 12/22; z 22.03.2022 r., I KO 22/22; z 29.03.2022 r., II KO 27/22; z 21.04.2022 r., II KO 15/22; z 9.06.2022 r., II KO 53/22; por. także uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2.06.2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22). Spostrzeżenia tam wyrażone skład Sądu Najwyższego orzekający w sprawie niniejszej w pełni podziela.

Gwarancyjny charakter takiej wykładni art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 EKPCz powoduje, że nie znajduje ona zastosowania wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Wyżej omówione przesłanki wyłączenia sędziego pozostają aktualne także w postępowaniu skargowym prowadzonym na podstawie przepisów rozdziału 55a k.p.k., skoro skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego zalicza się do grona nadzwyczajnych środków zaskarżenia i jej rozpoznanie należy do kompetencji Sądu Najwyższego.

Ocena zasadności wątpliwości co do bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.), nakazuje uwzględnić wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jego zachowanie. Okoliczności te zaś powinny być oceniane przez pryzmat tego, czy z punktu widzenia przeciętnego obywatela zostały spełnione obiektywne warunki

postrzegania sędziego jako bezstronnego i niezawisłego, zaś sąd z udziałem tego sędziego, jako sąd niezależny. Każda okoliczność mogąca wywołać tę wątpliwość, musi wpływać na ocenę bezstronności. Są to nie tylko okoliczności wynikające ze sfery życia prywatnego, lecz również okoliczności wynikające ze sfery urzędowej (zob. post. SA w Krakowie: z 24.04.2007 r., II AKo 111/07, KZS 2007, nr 4, poz. 32; z 18.12.1995 r., II AKo 167/95, KZS 1995, nr 12, poz. 18). W judykaturze zaproponowano, aby ocena zasadności tego rodzaju wątpliwości była przeprowadzana za pomocą tzw. „testu przeciętnego obserwatora”, co polega na przyjęciu, że przyczyna jest uzasadniona, jeżeli jest ona w stanie wywołać wątpliwości co do bezstronności u nieuprzedzonego w jakimkolwiek kierunku członka społeczeństwa, zakładając wszak, że znajdowałby się on w sytuacji wnioskującego (zob. wyroki SN: z 18.03.2009 r., IV KK 380/08; z 8.01.2009 r., III KK 257/08; z 8.02.2011 r., V KK 227/10, OSNKW 2011, nr 4, poz. 35; post. SA we Wrocławiu z 1.08.2001 r., II AKo 312/01, OSA 2001, nr 12, poz. 91). Odwołanie się do oceny dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie i logicznie rozumującego obserwatora procesu, który nie jest zainteresowany jego wynikiem, pozwala oprzeć rozstrzygnięcie na zobiektywizowanych przesłankach.

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka także wskazuje się na aspekt obiektywnej bezstronności. Kryterium obiektywne nakazuje ustalić, czy istnieją wystarczające gwarancje, by wykluczyć jakąkolwiek uprawnioną wątpliwość co do bezstronności na podstawie zachowania, a nawet pewnych pozorów. W przypadku kryterium obiektywnego musi zostać rozważone, czy istnieją podlegające ustaleniu fakty, które mogą wzbudzić wątpliwości co do bezstronności. W tej mierze także odbiór w oczach opinii publicznej ma znaczenie (zob. wyroki ETPC z 10.10.2000 r., 42095/98, *Daktaras p-ko Litwie*; z 10.04.2003 r., 39731/98, *Sigurdsson p-ko Islandii*).

W toku rozpoznania sprawy konieczne będzie rozważenie sygnalizowanej przez obrońcę oskarżonego prawidłowości obsady orzekającego na etapie postępowania odwoławczego sądu okręgowego (zarzut z pkt. II.1. skargi). Rozstrzyganie o tym przez Sąd Najwyższy, w którego składzie miałby zasiadać sędzia Igor Zgoliński – powołany w podobnych okolicznościach, jak SSO Mariusz Jasion, do którego odnoszą się te same podstawy podające w wątpliwość

spełnienie standardu niezawisłości i bezstronności wynikające z procedury nominacyjnej, do których odwołuje się obrona, powoduje, że u postronnego obserwatora może powstać uzasadniona wątpliwość co do obiektywizmu sędziego rozpoznającego skargę. Stanowiło to wystarczający argument przemawiający za uwzględnieniem wniosku obrońcy oskarżonego.

Takie, odpowiadające istocie zakazu *nemo iudex in causa sua* postąpienie służyć ma zapewnieniu oskarżonemu gwarancji orzekania w jego sprawie przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych i art. 6 ust. 1 EKPCz – zob. w tym zakresie np. post. SN z 13.10.2021 r., II KO 30/21, a także wyroki ETPCz: z 22.07.2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z 18.11.2021 r., w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19; z 3.02.2022 r. w sprawie Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20).

Dlatego Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.